

7. Hindamine

Inglismaa waldorfkoolide uuringust (2005) selgus, et waldorfkoolides on hindamise põhieesmärkideks:

- toetada õppimist edaspidi (100% vastanud koolidest);
- hinnata tervislikku arengut (100%);
- hinnata lapse vajadustega arvestamist (100%);
- mõõta edasiarengut waldorfpedagoogilisest aspektist (81%);
- muu (38%).

Kõik vastanud 21 kooli annavad kirjalikud tunnistused vanematele/hooldajatele, enamik (67%) kord aastas. Kõik 19 kooli, kes vastasid tunnistuste sisu kohta väitsid, et need sisaldavad õpetaja iseloomustust lapse kohta ja hinnangut edasiminekuks. Viimane käsitleb õpilase osalust (tähelepanuulatust, koostööd ja vastust), edasiminekut ja võimeid õppeainetes, sotsiaalses käitumises, aktiivsust (töö vormistamine, korralikkus, tööde lõpuleviimine) ja esteetilist arengut. Kõik koolid käsitlevad õpilase hindamisel ka eakohast võimet töötada iseseisvalt.

Enamik tunnistusi vanematele/hooldajatele sisaldavad ka:

- kokkuvõtet õppeaasta läbitud õppekavast (86%);
- õpitulemusi kõigis ainetes (71% vastanud koolidest);
- nooremate õpilaste puhul midagi, mis on mõeldud isiklikult lapsele nt maalimisanne (71%)

Vanematel õpilaste puhul:

- õpilase profiil igas aines (60%)
- koolilõpetajal detailne lõputunnistus (71%)

Enamik tunnistusi sisaldab ka tulevikueesmärke (86% vastanud Inglismaa waldorfkoolidest) ja märkmeid selle kohta, kuidas eesmärke on võimalik saavutada (62%). Eesmärgid puudutavad hariduslikke, sotsiaalseid, isiklikke või kunstilisi sihte õpilasele, millele tuleks tähelepanu pöörata. Üldiselt väljendatakse neid positiivsel ning julgustaval moel, jutustavas vormis eriti nooremate õpilaste puhul. Osades koolides (38%) sisaldavad eesmärgid enesehindamist. Natuke üle poole koolidest osutab sellele, et edaspidine hindamine põhineb neil eesmärkidel (52%).

Eesti Waldorfkoolide küsitluse tulemused

Hindamise seaduslikuks aluseks Eesti Vabariigis on „Õpilaste hindamise, järgmisse klassi üleviimise ning klassikursust kordama jätmise alused, tingimused ja kord“ (Haridus- ja teadusministri 10. augusti 2005. a määrus nr 24) Määrus kehtestatakse «Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse» § 27 lõike 2 alusel.

Nimetatud määruse § 5 lõigetes 6 ja 7 on öeldud:

- 6) **Kool võib viiepallisüsteemi asemel kasutada koolisisest teistsugust hindedüsteemi.** Kasutatav hindedüsteem ja hinnete viiepallisüsteemi teisendamise põhimõtted sätestatakse kooli õppekavas. Õpilase koolist lahkumisel teisendatakse selle õppeaasta kokkuvõtvad hinded ning käimasoleva õppeveerandi või kursuse jooksul saadud hinded viiepallisüsteemi.
- (7) 1. ja 2. klassis õpilaste teadmiste ja oskuste hindamisel võib mõnes või kõigis õppeainetes kasutada hinnete asemel suulisi ja kirjalikke sõnalisi hinnanguid, mis kirjeldavad õpilase teadmisi ja oskusi erinevates õppeainetes. Sõnaliste hinnangute kasutamise põhimõtted ning hinnangute andmise tingimused ja kord sätestatakse õppeaineti kooli õppekavas.

Eesti waldorfkoolides kasutatakse vähemalt kuni 8. klassini kujundavat-kirjeldavat hindamist. Alates 9. klassist kasutatakse paralleelselt ka numbrilisi hindeid. Waldorfkoolides kannab hindamine ning tagasiside andmine põhiliselt üht ja peamist eesmärki – toetada last tema arengus. Last vaadeldakse võimalikult mitmekülgsest, kaasates vajadusel protsessi ka kooliarsti või teisi spetsialiste. Tagasiside toimub nii suuliselt: vanemateõhtud, individuaalvestlused vanematega, arenguvestlused kui ka kirjalikult kirjeldavate-iseloomustavate tunnistuste vormis. Kirjalik tunnistus on algklassides mõeldud eelkõige vanemale, kes peab lapsega koos selle sisu läbi rääkima ja vajadusel selgitama. 2002. aastal koostas Eesti Vabade Waldorfkoolide Ühendus seisukoha hindamise küsimustes (vt lisa 9).

Tunnistustel hinnatakse/kirjeldatakse järgnevat:

- lapse osalus tundides, sh tähelepanu, koostöövalmidus, vastamine;
- edasijõudmine ja võimekus vastavas aines;
- eakohane võimekus iseseisvalt töötada;
- sotsiaalne käitumine;
- töö korralikkus, ülesannete lõpuleviimine;

Lisaks kantakse tunnistusele:

- aasta ja/ või veerandi ainekavade kokkuvõtted;
- tulemused igas õppeaines;
- tunnistussalm või midagi muud isiklikult lapsele suunatud (kuni 8. klassini):

Ühe vastanud kooli tunnistusel (veeranditunnistus) on lapsevanemal võimalus lisada omapoolne kommentaar. 4 kooli näitavad tunnistusel ka tulevase eesmärgi, millele laps võiks edaspidi rohkem tähelepanu pöörata või mida arendada, 3 kooli on märkinud, et edaspidi arvestatakse seda hindamisel.

Lapse jooksvat tööd hindavad õpetajad, kes nendega päevast-päeva kokku puutuvad. Tulemused arutatakse kolleegidega läbi klassivaatluste ja lapsevaatluste käigus.

Klassivaatlus waldorfkoolis tähendab seda, et ühes klassis tunde andvad õpetajad vaatlevad põhjalikult antud klassi nii terviku kui ka üksikute õpilaste vaatekohast ning püüavad ühiselt arutledes jõuda parimate lahendusteni selles osas, mida oleks vaja muuta või parendada antud klassi puhul.

Lapsevaatlus waldorfkoolis tähendab seda, et last tundvad õpetajad vaatlevad üht konkreetset last väga põhjalikult, alustades tema välimusest, harjumustest, hoiakutest, käitumismudelitest üha peenemate detailideni. Kogutud andmeid analüüsitakse ja otsustatakse vajadusel täiendavate abinõude rakendamise kohta.

Küsimustega hindamise kohta loodeti leida ühised jooned ning erisused Eesti waldorfkoolide hindamisepõhimõtetes ning -praktikas.

Hindamise eesmärgid waldorfkoolis:

- viiest koolist neli olid nõus väitega, et hindamise peamine ülesanne on toetada õppimist tulevikus;
- kõik koolid nõustusid väitega, et hindamine peab mõõtma õpilase edusamme, võrdlema praegust ja varasemat õppimist ootustega, mis on lapse arengule ja saavutustele waldorfpedagoogikas;
- küsimusele, kas toimub konkreetse lapse tervisliku arengu hindamine, vastasid kaks kooli jaatavalt, üks kool eitavalt ja üks jäi vastuse võlgu.

Täiendavalt märkisid koolid veel järgmisi asjaolusid hindamise rolli kohta:

- teavitada kodu lapse arengust;
- mõõta ja hinnata lapse teadmisi võrreldes kehtiva riikliku õppekavaga.

Õpilaste kaasatus hindamisse

- 1.–5. klassini on õpilased kaasatud hindamisse vähesel määral, nt kunstitööd, kodused tööd vms (3 kooli);
- 6. klassist alates on 2 koolis õpilased hindamisse kaasatud, nt õpimapi koostamise näol (4 kooli);
- 6. klassist alates räägivad 4 koolis õpilased õpetajaga läbi eesmärgid (4 kooli);
- õpilasi julgustatakse algusest peale andma tagasisidet kogemuste kohta koolis (3 kooli).

Kokkuvõtte koolide küsitlustest teemal hindamine:

- Eesti waldorfkoolidest on kolmel koolil oma kirjalik hindamisjuhend, 1 koolil pole juhend kirjalik ning 1 koolil see puudub;
- kolm kooli annavad välja kirjalikud-iseloomustavad aastatunnistused 1 kord aastas, ühes koolis antakse tunnistus välja 2 korda aastas, ühes koolis antakse 1.–4. klassis välja ainult aastatunnistus, 5.–8. klassini lühem kirjeldav veeranditunnistus 4 korda aastas; kahes koolis lisandub tunnistusele lapsele mõeldud salm või lühem proosakatke. Kolm kooli vastasid, et 9. klassis antakse välja ka hindeline veeranditunnistus, 2 kooli jätsid selle mainimata;
- koolides jälgitakse pidevalt õpilaste edasiminekut: küsitlusest ilmneb, et vaatlus hõlmab õigeaegset kohalejõudmist, töö lõpuleviimist, käitumist, tundidest osavõttu, ebatavalisi ilminguid lapse juures, nagu pereprobleemid, haigused vmt;
- lisaks jälgitakse edasiminekut õppetöös: lugemine, arvutusoskus, koordineerimisvõime ja sotsiaalsed oskused, vastavatele küsimustele vastasid kõik koolid jaatavalt;
- koolides toimuvad regulaarselt põhjalikud lapse- ning klassivaatlused.

Vaatamata vormilistele erinevustele on Eesti waldorfkoolides põhilähenedamine hindamisele ühesugune, see sarnaneb ka maailma waldorfkoolide praktikale.